

Мастер-класс

Тема: *Быжыг сөс каттыжыышкыны*

Сорулгазы: *БСК-нарын катантаар;
тыва дылдың эң-не чараш байлаа – БСК-
биле өөреникчилерниң сөс курлавырын
байыдар; төрээн дылынга ынак болурунга
кижизидип, улусчу ужурлар-биле
таныштырар:*

Эпиграф: *Боданыры ботка херек*

(үлегер домак)

**Чидиг айтырыг
(проблемный вопрос):**

**Бердинген теманы
чижектерге
бадыткаары;**

Мойну чоон

- *Синонимнерин тыпкаш,
домак чогаадыр.*

Улуургак кижии

угулза чок

идиктен дора.

Бардам бак,

Шалдаң соок.

• **Быжыг сөс каттыжышкыннары –
фразеологизмнер**

**Узун дылдыг
ааспыр
ак**

**Мойну
узаан
үр
манаан**

**Бажы-биле
кылаштаар
тенек, чугаа
дыңнарас**

Үлегер домактардан синоним болур БСК-рын болгаш синоним сөстөрни тып бижиир

Үлегер домактар	Синоним быжыг сөс каттыжышкыннары	Синоним сөстөр
Хырны тотса-даа, караа тотпас	Аш карактыг.	Чазый, чилби, хоптак.
Узун эдек бутка ораажыр, узун дыл башка ораажыр.	Дылы бош, аксы бош, сула салыр.	Ааспырак, хопчу.
Ыт аксынга кирген – ханзыраар. Кижиге аксынга кирген – хилээр.	Аас дылга кирген, хопка кирген.	Нугулдеткен, мегелеткен, кочулаткан.

**Үлегер домакта ада-өгбениң кандыг чаагай
чаңчылын илереткенил, тайылбырлаар.**

Арга кирген кижии саат дайнаар,
Аалга кирген кижии аяк эриии ызырар.

*Аяк эриии ызырар – чемненир,
шайлаар, хүндүледир.*

Оюн-баштак айтырыглар

- 1). Ыглаан кижии ооң суун ижер; туразы улгатканда ооң-биле кылаштай бээр; олче суг-даа кудуптар; читкен чүве дилээрге, ыжа-даа бээр; ырак чер чораанда чиде-даа бээр. Чүл ол?
- 2). Кортуктуң аксынга келир; бош-даа болур, атпаш, сырбаш-даа дээр. Чүү-дүр?
- 3). Үр чүве манаарга узай бээр; баксыраанда, чиңгелээр; улуургаарга, чооннаар; хорадаанда, долгай кааптар, чамдыкта аңаа өске кижии-даа олуруптар. Чүл ол?
- 4). Кээргээрге эрий бээр; каттырарга, када бээр; доңгун-шириин болурга, доңа-даа бээр; Чүү-дүр ол?
- 5) Коргарга сириңейни бээр; ядараарга кошкай бээр; байыырга, чооннаар; амыр-дыш чок ажилдаанда, сыкпас; Чүү-дүр ол?
- 6) Теве-даа тепкен болур, аал-даа көжүрер, аразында былаажы-даа бээр, а чамдыкта бош-даа болур. Чүл ол?

Онаалга

Чүнү билир мен	Чүнү билип алдым	Чүнү билип алыксап турар мен

КОНСТАТИНЪ КРАСНОУДСКІЙ
И ЕГО СЕМЬЯ